

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/343/2014
Identifikačné číslo spisu:	2302899685
Dátum vydania rozhodnutia:	14.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2302899685.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne Ing. E. D., bývajúcej v F., zastúpenej advokátskou kanceláriou Legal Counsels, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Tallerova č. 10, IČO: 36364606, proti žalovanému Ing. M. D., bývajúcemu v E., o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 8 C 110/2002, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 31. marca 2014 sp. zn. 23 Co 249/2013, takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Galanta rozsudkom zo 14. marca 2013 č.k. 8 C 110/2002-764 určil, že do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) účastníkov konania, ktoré zaniklo rozvodom ich manželstva rozsudkom Okresného súdu v Galante z 2. júla 2001 sp. zn. 8 C 90/2001 (právoplatným 4. augusta 2001), patrí vo výroku rozsudku konkretizované bytové zariadenie, elektrospotrebiče, obrazy, plechová garáž, záhradná chatka, malotraktor, osobné motorové vozidlo zn. Honda Civic, hodnota členského podielu v stavebnom bytovom družstve (ďalej len „SBD“), zostatky na bankových účtoch, hotovosť a zmenka; aktíva spolu vo výške 100 663,21 €, pasíva spolu vo výške 1 737,71 €, takže čistá hodnota BSM predstavuje 98 925,50 €. BSM účastníkov vyporiadal tak, že do výlučného vlastníctva žalobkyne prikázal vo výroku rozsudku konkretizované bytové zariadenie, elektrospotrebiče, obrazy, zostatky na bankových účtoch a hotovosť s tým, že aktíva žalobkyne spolu sú 26 198,53 €, pasíva 913,02 € a čistá hodnota jej vecí je 25 285,51 €. Do výlučného vlastníctva žalovaného prikázal vo výroku rozsudku konkretizované bytové zariadenie, elektrospotrebiče, zostatky na bankových účtoch, zmenku, osobné motorové vozidlo zn. Honda Civic a hodnotu členského podielu vo výške 54 600 €; aktíva žalovaného sú 76 202,40 €, pasíva 824,69 € a čistá hodnota vecí žalovaného je 75 377,71 €. V súvislosti s vyporiadaním BSM súd prvého stupňa uložil žalobkyni povinnosť splatiť zostatok pôžičky vo výške 824,54 € a žalovanému splatiť zostatok pôžičky vo výške 824,69 €. Napokon uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni do troch dní za účelom ich vyporiadania sumu 25 046,10 €. Konštatoval, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V odôvodnení uviedol, že predmet BSM bol určený na základe zhodných výpovedí účastníkov konania. Spoločný majetok účastníkov tvorí v danom prípade aj hodnota členského podielu, ktorou je cena, za ktorú možno v

danom mieste a čase nadobudnúť alebo predať členské práva a povinnosti k bytu porovnateľnej veľkosti, plochy, vybavenia, veku a pod. Pri vyporiadaní BSM vychádzal súd prvého stupňa z hodnoty členského podielu vo výške 54 600 €, ktorú stanovil súdny znalec v posudku z 22. decembra 2012.

Proti uvedenému rozsudku podal odvolanie žalovaný s tým, že jeho opravný prostriedok „sa týka spôsobu a výšky stanovenia hodnoty členského podielu“. Poukázal na to, že 4. februára 2002 účastníci uzatvorili „dohodu o ďalšom nájme“, súčasťou ktorej bolo aj dojednanie o vyporiadaní tejto hodnoty s tým, že účastníci sú tým vyrovnaní. Podľa názoru žalovaného preto mala byť hodnota členského podielu určená k tomuto dátumu.

Žalobkyňa sa k odvolaniu vyjadrila v tom zmysle, že je neopodstatnené a zamerané len na oddialenie konečného rozhodnutia.

Krajský súd v Trnave rozsudkom z 31. marca 2014 sp. zn. 23 Co 249/2013 rozsudok súdu prvého stupňa „v napadnutej časti určenia vecí patriacich do BSM, hodnoty členského podielu, aktív a čistej hodnoty BSM, vecí prikázaných žalovanému, čistej hodnoty vecí prikázaných žalovanému a v časti povinností žalovaného poskytnúť žalobkyni finančné vyrovnanie“ zmenil tak, že: „Hodnota členského podielu je 27 700 €. Aktíva spolu v sume 73 763,21 €. Čistá hodnota BSM 72 025,50 €. Hodnota členského podielu bytu prikázaného žalovanému je 27 700 €. Čistá hodnota vecí prikázaných žalovanému je 48 477,71 €. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni z titulu finančného vyrovnania 11 596,10 € do 3 dní po právoplatnosti rozsudku. O trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa“. V odôvodnení tohto rozsudku odvolací súd citoval § 143 a § 150 Občianskeho zákonníka a poukázal na to, že do BSM účastníkov patrí aj členský podiel v SBD. Členským podielom sa rozumie účasť člena v družstve a z neho plynúce práva a povinnosti člena. Hodnota členského podielu pre účely vyporiadania BSM sa stanovuje všeobecnou cenou (za ktorú možno v danom mieste a čase nadobudnúť členské práva k porovnateľnému bytu). Zánikom manželstva rozvodom nedochádza ešte k zániku spoločného členstva rozvedených manželov v SBD; k tomu dochádza až na základe ich dohody alebo rozhodnutia súdu. Pri vyporiadaní práv a povinností spojených s užívaním bytu v SBD je určujúca obvyklá všeobecná cena týchto práv ku dňu dohody o zrušení práva spoločného nájmu družstevného bytu manželmi alebo ku dňu právoplatnosti rozhodnutia súdu o zrušení tohto práva. Prvostupňový súd v danom prípade vychádzal z hodnoty členského podielu stanovenej k 22. decembra 2012 (vo výške 54 600 €), správne mal ale za rozhodujúcu považovať hodnotu členského podielu v čase uzatvorenia dohody účastníkov konania o ďalšom nájme (t.j. 4. februára 2002), ktorá obsahovala aj dojednanie ohľadom členského podielu a členstva v SBD. Vzhľadom na to bolo potrebné vychádzať z tejto dohody aj pri určení všeobecnej hodnoty členského podielu v SBD ku dňu jej uzatvorenia (vo výške 27 700 €). Odvolací súd so zreteľom na tento záver zmenil (§ 220 O.s.p.) rozsudok súdu prvého stupňa „v napadnutej časti“ ohľadom finančného vyporiadania BSM a všetkých nadväzujúcich „častiach“. Pri rozhodovaní o trovách vychádzal z § 151 ods. 3 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 4 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa. Uviedla, že odvolací súd jej odňal možnosť konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., lebo svoje rozhodnutie založil na iných právnych záveroch ako súd prvého stupňa bez toho, aby žalobkyňa mala možnosť vyjadriť sa k nim. Odvolací súd vydal tzv. prekvapivé rozhodnutie v dôsledku toho, že hodnotu členského podielu, z ktorej vychádzal súd prvého stupňa (54 500 €), znížil na 27 700 €. Riadil sa pri tom právnym záverom, podľa ktorého rozhodujúcim nie je stav v čase vyporiadania BSM. Tento názor nemá však oporu v zákone, ani v doterajšej judikatúre. Postup odvolacieho súdu sa priechil aj § 213 ods. 2 a 3 O.s.p. Z týchto dôvodov žalobkyňa žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Podľa názoru žalovaného, ktorý zaujal vo vyjadrení k dovolaniu, žalobkyni nebola odňatá možnosť pred súdom konať. Vzhľadom na to, že odvolací súd rozhodol správne, žiadal dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.)

zastúpená v súlade so zákonom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť.

Občiansky súdny poriadok umožňuje účastníkovi podať dovolanie len z tých dôvodov, ktoré sú taxatívne uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p. Dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uvedenými dovolacími dôvodmi, vrátane ich obsahového vymedzenia. Dovolací súd (ale) nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. V preskúmvanej veci ide o taký prípad. Pri vyporiadaní BSM podľa § 150 Občianskeho zákonníka treba mať na zreteli, že z právneho predpisu tu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi účastníkmi konania.

Dovolací súd sa obligatórne zaoberá vadami konania vymedzenými v § 237 O.s.p. a „inými“ vadami konania, pokiaľ mali tieto za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

1. O procesnú vadu konania v zmysle § 237 O.s.p. ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát).

Dovolaateľka nenamieta vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Žalobkyňa zastáva názor, že odvolací súd jej odňal možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny a zákonu sa prieciaci postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a svojím postupom pri vedení konania odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

1.1. Dovolací súd považuje za nedôvodnú námietku žalobkyne, podľa ktorej odvolací súd porušil ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. a svojím postupom jej odňal možnosť realizovať jej procesné oprávnenia.

Občiansky súdny poriadok predpokladá, že v praxi môže odvolací súd na podklade súdom prvého stupňa zistených skutkových okolností dospieť k názoru, že na vec sa vzťahuje hmotnoprávne ustanovenie, ktoré prvostupňový súd pri rozhodovaní neaplikoval. Aby sa predišlo vydaniu „prekvapivého“ rozhodnutia, ukladá § 213 ods. 2 O.s.p. v takom prípade odvolaciemu súdu povinnosť vyzvať účastníkov konania, aby sa vyjadrili k možnému použitiu „nového“ ustanovenia.

V preskúmanej veci ale odvolací súd aplikoval iba tie ustanovenia Občianskeho zákonníka o BSM a jeho vypořádání, ktoré pred ním aplikoval už súd prvého stupňa. Vzhľadom na to postup podľa § 213 ods. 2 O.s.p. neprichádzal do úvahy.

1.2. Nedôvodnou je aj námietka žalobkyne, že odvolací súd jej odňal možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že nepostupoval podľa § 213 ods. 3 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia platí, že ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

V danom prípade zo spisu nevyplýva, že by odvolací súd vychádzal zo skutkových zistení, ku ktorým by pred ním nedospel súd prvého stupňa. Obsah spisu nasvedčuje tomu, že odvolací súd vychádzal z výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa, na ich podklade ale dospel k odlišným právnym záverom. Taký postup sa neprieči zákonu.

Dôvody, so zreteľom na ktoré považuje dovolací súd takto prijaté právne závery odvolacieho súdu za nesprávne, sú uvedené ďalej - vid' 2.1. a 2.2.

2. Žalobkyňa ako dovolací dôvod uplatnila že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, ktoré je odôvodnené nesprávnym právnym posúdením veci, je preskúmať, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho aj správne interpretoval. Predmetom súdneho posudzovania môžu byť len právne otázky, lebo na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2, veta druhá O.s.p.).

2.1. V predmetnej veci najvyšší súd uskutočňuje dovolací prieskum v konaní o vypořádání BSM. Ako už bolo uvedené vyššie, v takom prípade dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 písm. d/ O.s.p.). Podobne však nebol odvolací súd viazaný rozsahom dovolania (§ 212 ods. 2 písm. d/ O.s.p.).

I keď výroková časť rozsudku o vypořádání BSM obsahuje vždy viacero výrokov (medziiným o tom, čo sa z BSM prikazuje tomu - ktorému účastníkovi konania a o tom, či a čo má jeden z nich plniť druhému na ich úplné vyrovnanie), treba na toto rozhodnutie hľadieť ako na jednotný celok, ktorý má komplexne vypořadať doterajšie práva účastníkov konania z BSM a konštituovať ich nové práva. Ak účastník konania napadne odvolaním rozsudok súdu prvého stupňa o vypořádání BSM (či už ako celok, alebo niektorý z jeho výrokov), odvolací súd nie je v zmysle § 212 ods. 2 písm. d/ O.s.p. viazaný rozsahom dovolania. V takom prípade žiadny z výrokov odvolaním napadnutého rozhodnutia vo veci samej nenadobúda oddelene právoplatnosť (§ 206 ods. 2 O.s.p.); odvolací súd musí vždy preskúmať celé rozhodnutie súdu prvého stupňa o vypořádání BSM (všetky jeho výroky vo veci samej).

Pokiaľ odvolací súd na základe odvolania podaného „len proti niektorej časti“ rozsudku súdu prvého stupňa o vypořádání BSM pristúpi k zmene napadnutého rozhodnutia vo veci samej iba „v tejto časti“, nepostupuje správne. Z povahy rozhodnutia o vypořádání BSM vyplýva, že odvolací súd musí pri zmene odvolaním napadnutého rozhodnutia vec preskúmať v celom rozsahu a v celom rozsahu o nej aj rozhodnúť.

V danom prípade tak ale odvolací súd nepostupoval. Vzhľadom na to, že sa rozhodnutie odvolacieho súdu netýka celého predmetu konania o vypořádání BSM, bol žalobkyňou opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

2.2. Ak zanikne BSM, vykoná sa vypořádání podľa zásad uvedených v § 150 Občianskeho zákonníka (vid' § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vypořádání BSM podľa tohto ustanovenia pozostáva

jednak zo stránky kvalitatívnej, t.j. usporiadania vlastníctva k jednotlivým veciam patriacich do BSM, jednak zo stránky kvantitatívnej, ktorá sa týka hodnotových podielov účastníkov - bývalých manželov. Pre vyporiadanie je preto podstatná cena jednotlivých vecí patriacich do BSM. Pri určení ich ceny sa síce vychádza zo stavu ku dňu zániku BSM, avšak z ceny vecí v čase vyporiadania BSM. Uvedené platí tak pre určenie ceny hnutelných vecí, ako aj pri určení ceny nehnuteľností.

Zásada, podľa ktorej pri oceňovaní vecí patriacich do vyporiadavaného BSM sa vychádza z ich ceny v čase vyporiadania (viď R 42/1972), sa uplatňuje aj v konaní o vyporiadanie BSM, účastníkmi ktorého sú manželia - bývalí spoloční nájomcovia družstevného bytu a spoloční členovia SBD. Na podstate tejto zásady je potrebné trvať bez ohľadu na dĺžku konania o vyporiadanie BSM. Ani v prejednávanej veci nebol dôvod odchyliť sa od záverov zaujatých už v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 29/2000, 3 Cdo 105/2007, 3 Cdo 56/2008, 3 Cdo 88/2010, v zmysle ktorých všeobecnou cenou členského podielu v bytovom družstve je cena, za ktorú je možné v danom mieste a čase (vyporiadania BSM) nadobudnúť členské práva a povinnosti k bytu porovnateľnej veľkosti, polohy, vybavenia, veku a podobne (viď tiež R 40/2002).

V prejednávanej veci sa odvolací súd týmito zásadami neriadil - pri vyporiadaní BSM vychádzal z hodnoty členského podielu v cenových reláciách ku dňu uzatvorenia dohody bývalých manželov o ďalšom nájme (4. februára 2002).

Aj so zreteľom na obsah dovolania treba podčiarknuť, že pokiaľ odvolací súd nevychádzal zo situácie v čase rozhodovania, spočíva jeho rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci. Na časový odstup medzi zistením skutkových okolností významných pre určenie hodnoty členského podielu a súdnym rozhodnutím (osobitne v čase rozkolísaných trhových cien) nemožno nevziať zreteľ, lebo má nespochybniteľný dopad na určenie jednej zo základných hodnotových veličín, od ktorých sa odvíjajú ďalšie výpočty (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 174/2012).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu aj v tomto zmysle spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

3. Z dôvodov uvedených pod 2.1. a 2.2. dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.